

2015-09-28

Arbetsmarknadsdepartementet

Åsa Odin Ekman
072 529 24 48
asaodinekman@tco.se

Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända

A2015/1726/IU

TCO välkomnar regeringens departementspromemoria Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända. En bättre fördelning och snabbare förmedling av kommunplaceringar är en förutsättning för bättre etablering. Promemorian föreslår åtgärder som bidrar till detta, och TCO tillstyrker därför merparten av förslagen. Däremot menar TCO att arbetsmarknadssituation bör väga tyngre i framtagandet av kommun- och länstal. TCO anser att lagförslagets formulering är otillräcklig i detta hänseende. TCO avstyrker förslaget om att inte införa sanktionsmöjligheter.

Inledning

TCO anser att fördelningen av nyanlända måste utgå ifrån flera principer. En av de viktigaste är förutsättningen för individer att etablera sig. Den befintliga fördelningen av mottagande är inte i enlighet med denna princip. Många storstadskommuner med goda förutsättningar vad gäller arbetsmarknadssituation och etableringsinsatser har idag ett anmärkningsvärt lågt mottagande. Kommuner med lägre sysselsättning och jobbtillväxt har ett betydligt högre mottagande per capita. Möjligheter till en snabbare och bättre etablering går därmed förlorade.

Förslaget i promemorian kommer sannolikt att leda till en förbättring vad gäller denna fördelning. TCO välkomnar därför det huvudsakliga förslaget att kommuner ska göras skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända.

Ytterligare en viktig princip är att ge kommuner goda förutsättningar att erbjuda och planera för mottagande och etableringsinsatser. Promemorian föreslår att kommun- och länstal ska fastställas årsvis kan väntas bidra till detta. Ytterligare insatser för att förbättra kommuners förutsättningar för att ta emot nyanlända kommer att behövas.

TCO ser däremot en risk att förslagets utformning i sin helhet inte är tillräckligt tydligt och därmed inte får den efterfrågade effekten. TCO menar att arbetsmarknadssituation bör bli en tyngre vägande variabel i uträkningen av kommun- och länstal. Detta förefaller vara promemorian avsikt, men TCO menar att det behövs en tydligare

skrivning. Otydlighet i denna fråga i kombination med bristen på sanktionsmöjligheter riskerar leda till att fördelningen av nyanlända i praktiken även fortsättningsvis kommer att styras av tillgång till bostäder snarare än möjligheter till arbete och etablering. TCO menar att det är svårare att åtgärda en arbetsmarknadssituation än en bostadssituation.

TCO efterfrågar därför tydligare formuleringar samt att möjligheten att införa sanktioner införs. Fördjupade synpunkter gällande detta framgår nedan.

Anvisning och fördelning

TCO tillstyrker remissens förslag att en kommun ska vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. TCO tillstyrker förslaget att kommun- och länstal fastställs ett år i förväg.

TCO anser att förutsättningarna för etablering måste få en större tyngd i fördelningen av nyanlända. Redan idag beaktas arbetsmarknadssituation och befolkningsmängd när kommun- och länstal tas fram. Promemorian föreslår att detta även fortsättningsvis ska vara styrande. TCO tillstyrker detta, då arbetsmarknadssituation är av stor betydelse för individens möjlighet att etablera sig.

I praktiken är det dock bostadstillgång som styr anvisningarna idag. Promemorian redogör inte tillräckligt för denna problematik eller hur man avser arbeta för att förändra detta. TCO anser att det krävs en tydligare formulering än den som presenteras i lagförslaget för att få den avsedda effekten.

I lagförslagets 5 § står följande:

”Vid fördelning av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och det sammantagna mottagandet av nyanlända.”

För att få den avsedda effekten föreslår TCO följande formulering.

”Fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska fastställas utifrån arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och det sammantagna mottagandet av nyanlända.

”Syftet med ändringen är att variabeln arbetsmarknadssituation ska väga tyngre än den gör i dag och lagen därmed få önskad effekt.

Sanktioner mot kommunerna

I promemorian görs bedömningen att sanktioner inte är nödvändiga. Promemorian hänvisar till gällande lagstiftning av liknande karaktär för mottagande av ensamkommande barn (lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.), och till att kommuner uttryckt vilja att ta ett gemensamt ansvar.

TCO har svårt att bedöma promemorians slutsats utifrån den åberopade dialogen med kommunerna att sanktioner inte är nödvändiga. Däremot konstaterar TCO att:

- Det är för tidigt att dra bestämda slutsatser utifrån den nyligen införda skyldigheten för kommuner att ta emot ensamkommande flyktingbarn utan sanktionsmöjligheter. Detta givet att vissa kommuner redan vägrat och andra hotar att vägra ta emot ensamkommande, och särskilt i ett läge där antalet ensamkommande ökar. Vidare går det inte att utesluta att en liknande juridisk utformning kan få olika effekter för ensamkommande barn respektive de nyanlända som omfattas av det remitterade lagförslaget.
- En brist på sanktioner riskerar att göra att mottagandet i praktiken fortsätter att präglas av en hög grad av frivillighet.
- Antalet nyanlända fortsättningsvis beräknas vara stort.
- Även bostadsbristen beräknas bestå, särskilt i de kommuner som enligt remissens förslag görs skyldiga att ta emot ett högre antal nyanlända.

TCO instämmer att det vore önskvärt att inte behöva nyttja sanktioner, men anser att det finns en reell risk att förslaget inte kommer att få de önskade effekterna. Utan sanktioner blir förslaget tandlöst.

Det är positivt att promemorian öppnar för att sanktioner bör övervägas om den föreslagna lagen inte får avsedd effekt. Detta skulle dock kräva ytterligare en beredning, vilket skulle fördröja de avsedda förbättringarna i fördelningen och mottagandet av nyanlända. Givet att antalet nyanlända fortsättningsvis kommer att vara stort, liksom behovet av anvisningsbara platser, menar TCO att det är befogat att omedelbart utforma och införa möjligheten att införa sanktioner mot kommuner som inte uppfyller sina skyldigheter enligt lagförslaget.

Beslut om anvisning ska inte kunna överklagas

TCO tillstyrker det föreliggande förslaget om att beslut enligt detta lagförslag inte ska kunna överklagas av vare sig kommunen eller den nyanlände. Det är positivt att förslaget inte inskränker den befintliga möjligheten för nyanlända att själva välja bostadsort.

Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

TCO instämmer i promemorians bedömning att inskränkningen av den kommunala självstyrelsen är befogade givet ändamålen. Övriga kommentarer TCO:s medlemsförbund Lärarförbundet har yttrat sig till TCO gällande lagförslaget konsekvens för utbildningssektorn och betonat att kommunerna måste ges goda villkor att erbjuda en kvalitativ utbildning för samtliga nyanlända. Den begränsade

tillgången på legitimerade och ämnesbehöriga lärare för svenska som andraspråk och svenska för invandrare utgör en stor utmaning. Den lag som föreslås kan behöva kompletteras med reformer som stärker utbildningssektorn.

Eva Nordmark

Ordförande

Åsa Odin Ekman

Utredare